

Lai mežs paliktu vietējo rokās

Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija

Ir simtiem uzņēmumu, kas piedāvā mežu nocirst, bet cik to piedāvā apsaimniekot? Kooperatīvs ir viens no risinājumiem, lai meži saglabātos Latvijas iedzīvotāju īpašumā.

Ar kopīgu mērķi

Kooperatīvos iesaistās ļoti dažādi meža īpašnieki – gan pieredzējuši, gan bez pieredzes, piemēram, cilvēki, kas mežu ir mantojuši no saviem vecākiem. «Vairumā gadījumu iemesli, kāpēc cilvēki iesaistās kooperatīvā, ir līdzīgi – nav laika mežu apsaimniekot, pašiem trūkst pieredzes un zināšanu, bet ir vēlme apsaimniekot savu īpašumu ilgtspējīgi. Protams, iemesls ir arī finansiāls ieguvums, ko sniedz kopīga mežu apsaimniekošana. Tie ir cilvēki ar atšķirīgu pieredzi un zināšanām, taču ar kopīgu mērķi – mežu nepārdot, bet apsaimniekot. Un šis ir ļoti svarīgs aspekts, ko arī mēs vienmēr uzsveram, jo ilgtermiņā ieguvums no meža apsaimniekošanas būs lielāks,» stāsta mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības «Mežsaimnieks» valdes priekšsēdētājs Māris Dreija.

Pašlaik Latvijā darbojas simtiem uzņēmumu, kas piedāvā mežu nocirst, bet rodas jautājums: cik uzņēmumu to piedāvā apsaimniekot? Kad ir veikta mežizstrāde, mežu ir nepieciešams atjaunot, taču daudzi privātie meža īpašnieki

nezina, kā to darīt: kā gatavot augsni, kur ņemt stādus, kad un kāpēc ir jāveic jaunaudžu kopšana, kas to visu var izdarīt, kādas ir izmaksas? Un šajā situācijā bieži tiek pieņemts lēmums īpašumu pārdot. Pēc tam to nereti iegādājas dažādi pārpircēji vai starpnieki, kas izsaimnieko mežu pilnībā, domājot tikai par to, kā pēc iespējas ātrāk gūt maksimālu peļņu. Kooperatīvam ir diametrāli pretējs mērķis, proti, izmantojot gadu desmitiem krātās meža pētnieku zināšanas un pieredzi, ilgtspējīgi mežu apsaimniekot un veidot veselīgu un kvalitatīvu mežu, nodrošināt pilnu tā apsaimniekošanas ciklu, sākot no stādīšanas un beidzot ar mežizstrādi. Tas nodrošina maksimālu labumu meža īpašniekam, un meži paliek Latvijas iedzīvotāju īpašumā, uzsver Māris Dreija.

Lai saimniekotu efektīvāk

Zemkopības ministrijas Meža departamenta Meža nozares stratēģijas un atbalsta nodaļas vadītāja vietniece Ilze Silamiķe stāsta, ka ministrija pašlaik nav veikusi analīzi, cik daudz meža īpašumu pieder Latvijas pilsoņiem. Daļa mežu pieder ārvalstniekiem, bet lielākā daļa tomēr esot vietējo īpašnieku rokās. Arī gadījumā, ja meža īpašums vairs nepieder Latvijas pilsonim, tā apsaimniekošanā tomēr tiek iesaistīti vietējie darbinieki. Parasti ārvalstu investors meža īpašumu pērk ar domu to attīstīt, lai gūtu peļņu, nevis turētu dikā, kas ne vienmēr notiek ar vietējo īpašnieku mežiem, jo tam nepietiek spēka, zinā-

šanu un varēšanas. Līdz šim tie ārvalstnieki, kas iegādājušies meža īpašumu Latvijā, tā apsaimniekošanu veikuši ļoti cienījami. Tomēr mums būtiski ir kopīgi panākt, lai arī vietējie meža īpašnieki izprot meža vērtību un nodrošina kvalitatīvu tā apsaimniekošanu ilgtermiņā. Kooperācija var palīdzēt šo mērķi sasniegt.

Vai kooperācija varētu būt labs instruments, lai meži paliktu vietējo meža īpašnieku rokās? «Cilvēkam, kurš nav ļoti zinošs meža apsaimniekošanā, iestājoties kooperatīvā, tiek sniegta palīdzība, tādējādi viņa saimniekošana ar kooperatīva palīdzību top kvalitatīvāka, mērķtiecīgāka un aktīvāka. Meža nozarē uz īpašumu konsolidāciju neskatāmies kā uz bubuli, bet veidu, kā meža zemes tiktu apsaimniekotas efektīvāk. Turklāt konsolidācijā lielākajā daļā gadījumu piedalās vietējā kapitāla uzņēmēji. Kooperācija ir veids, kā saimniekam, nepārdodot savu īpašumu, būtu iespēja apsaimniekot savu mežu labāk, gūstot labumu arī sev. Tā ir arī iespēja attīstīt savu īpašumu un gūt papildu ieņēmumus,» skaidro Ilze Silamiķe.

Jautāta, vai ir jāaug kooperatīvu skaitam vai dalībnieku skaitam kooperatīvos, Zemkopības ministrijas pārstāve teic, ka tas ir labs jautājums. Kad kooperatīvi vēl tikai veidojušies, šķitis, ka tas notiks pa reģioniem – cik novadu, tik meža īpašnieku kooperatīvu. Bet dzīve ieviesusi savas korekcijas, un pašlaik kooperatīviem ir biedri visā Latvijā, līdz ar to nav pamata teikt, ka vajag piecus kooperatīvus –

katrā reģionā savu. Pašlaik Latvijā reāli darbojoties trīs meža īpašnieku kooperatīvi, un vairāk pat neesot vajadzīgi. «Galvenais, lai mazāk aktīvie meža īpašnieki iestājas kooperatīvos un darbojas. Ir jāaudzē biedru skaits esošajos kooperatīvos,» saka Ilze Silamiķe. Kā piemēru viņa min graudkopības nozari, kur ir izveidota stipra kooperācija. Lai runātu par skandināvu modeļa ieviešanu, kooperatīvu biedru skaitam

Kooperācija ir veids, kā saimniekam, nepārdodot savu īpašumu, apsaimniekot savu mežu labāk, gūstot labumu arī sev

gan jābūt lielākam. «Skandināvijas valstīs ir maz meža īpašnieku, kuri nedarbojas kādā kooperatīvā, savukārt pie mums situācija ir pretēja. No aptuveni 100 tūkstošiem meža īpašnieku pat desmitā daļa nav kooperatīvos, līdz ar to vēl ir lielas iespējas izaugsmei,» uzsver Ilze Silamiķe.

Tiesa, ne vienmēr saimnieki Latvijā domājot par nākotnes perspektīvu, lai savu mežu apsaimniekotu ilgtspējīgi. Cilvēki, jo īpaši pašreizējā geopolitiskajā situācijā, vairāk esot vērsti uz īstermiņa risinājumiem. Lai situāciju mainītu, Zemkopības ministrija sadarbībā ar Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociāciju un Latvijas Meža

īpašnieku biedrību cenšas izglītēt meža īpašniekus, rīkojot seminārus un apmācības.

Svarīgas ir zināšanas

Mūsdienās meža īpašumu apsaimniekošanas iespējas ģimenēm ir krietni vien lielākas nekā pirms desmit gadiem, uzsver Latvijas Meža īpašnieku biedrības vadītājs Arnis Muižnieks. Kooperācija attīstās, un tas dod labu iespēju meža īpašniekiem iesaistīties šajā kustībā un apsaimniekot savus īpašumus. Lai arī visā Latvijā darbojas tikai pāris meža īpašnieku kooperatīvu, biedrības vadītājs neredz šķēršļus, lai tie turpinātu izaugsmi un papildinātu savas rindas ar jauniem dalībniekiem. Tiesa, nebūtu slikti, ja pieaugtu konkurence un veidotos vēl kāds jauns kooperatīvs, jo «konkurence palīdz domāt, kā saimniekot labāk».

Arnis Muižnieks domā, ka tiem, kas nav saistīti ar nozari, pietrūkst informācijas par šādas kooperācijas ieguvumiem. Lai gan padomju laiki jau sen ir beigušies, vecākā paaudze tos labi atceras, un, iespējams, tas ir iemesls, kāpēc nav vēlme kopīgi saimniekot. Jāņem vērā arī tas, ka aizvadītajos gados ir nodibinājušies daudzi uzņēmumi, kas piedāvā meža apsaimniekošanas pakalpojumus. «Lai nebūtu jāpārdod savs īpašums, tā apsaimniekošanu var uzticēt arī kādam uzņēmumam, bet tādā gadījumā lēmumu pieņems šis uzņēmējs. Taču, iestājoties kooperatīvā, lēmumu biedru kopsapulcē pieņems pats īpašnieks,» skaidro Arnis Muižnieks.